

Commissie Zorgvuldig Bestuur

CZB/KL/KSO/2012/311

BETREFT: verplichte aankoop iPads

I. PROCEDURE

1.1 Ontvangst: 30 april 2012

1.2 Verzoekers

[Ouders van leerlingen van de scholen.]

1.3 Betrokken school

- Scholen: [A, B en C]

- Schoolbestuur: [D]

1.4 CZB

Per brief van 23 april 2012, aangetekend verstuurd op 27 april 2012, dienen verzoekers bij de Commissie Zorgvuldig Bestuur een klacht in.

Bij aangetekende brief van 3 mei 2012 wordt aan het schoolbestuur kennis gegeven van de klacht, van de datum van de zitting en van de mogelijkheid om een verweerschrift in te dienen. Bij gewone brief van 3 mei 2012 worden ook de drie scholen hiervan in kennis gesteld. De verzoekers worden voor de zitting uitgenodigd met een gewone brief van 9 mei 2012.

Met een niet gedateerde brief, aangetekend verstuurd op 24 mei 2012, dienen de directies van de betrokken scholen een verweerschrift (+ 9 bijlagen) in. Dat verweerschrift (+ bijlagen) wordt ook bij mailbericht van 23 mei 2012 aan het secretariaat bezorgd.

Met een aangetekend schrijven van 25 mei 2012 wordt het verweerschrift aan de contactpersoon van verzoekers bezorgd en wordt de zittingsdatum van de Commissie in herinnering gebracht.

Per mail van 25 mei 2012 wordt aan directeur [van school A] gevraagd het verslag van de schoolraad van 22 mei 2012 en het schoolreglement te bezorgen van zodra deze beschikbaar zijn. Deze documenten worden bij mail van 4 juni 2012 aan het secretariaat bezorgd. Bij brief van 12 juni 2012 worden deze documenten aan de contactpersoon van de verzoekers bezorgd.

II. INHOUD van de KLACHT

De verzoekers, ouders van leerlingen, dienen een klacht in tegen het verplicht invoeren van iPads voor alle leerlingen in de school.

Tijdens de maand maart hebben zij de voorstelling van het project iPads in de school bijgewoond. Tijdens de voorstelling konden geen vragen gesteld worden, achteraf wel. Toen bleek dat het gros van de aanwezige ouders totaal niet akkoord was met het verplicht invoeren van de iPads. Velen lieten luidop in de groep hun ongenoegen blijken tegenover de directrice die niet kon antwoorden op alle vragen. Als gevolg hiervan kwamen op 28 maart 2012 een vijftiental ouders, waarvan vier leden van de ouderraad, samen om te bespreken wat er kon gedaan worden. Het was noch voor de verzoekers noch voor de ouderraad mogelijk na te gaan hoeveel ouders er niet akkoord waren. Tijdens die vergadering werd beslist om tegen de invoering van de iPads in te gaan, maar eerst een onderhoud met de directie te vragen. Op 16 april kwamen de verzoekers samen met de directie en de ouderraad, doch konden vaststellen dat er niet veel ruchtbaarheid aan die vergadering was gegeven, zodat nog altijd niet duidelijk was hoeveel mensen er niet akkoord gaan. Veel ouders zouden tegen zijn, maar zij durven dit niet in het openbaar te zeggen uit schrik voor de houding van de school tegenover hun kinderen die er nog school lopen.

De klacht is gesteund op volgende punten:

- 1) **Kostprijs:** de schooldirectie is volgens de ouders onduidelijk over de exact te betalen som per kind per jaar. De aankoopprijs of huurprijs is bekend, maar de prijs voor de aanschaf van de Apps zal pas gekend zijn halfweg juni 2012. De ouders doen nog het volgende gelden:
 - Bij de voorstelling aan de ouders werd niet gepraat over een prijs voor de App. Men stelde het voor alsof het in gebruik nemen van de iPads evenveel zou kosten als de prijs die de ouders nu betalen voor de huur van boeken en het nemen van kopies. Ondertussen spreekt de directie over een meerkost van 160 euro voor de Apps.
 - Aanvankelijk werd gezegd dat de boeken zouden wegvallen en de kopieën met 2/3 zouden verminderen. Ondertussen blijkt dat de boeken niet volledig zullen wegvallen omdat nog niet alle Apps beschikbaar zullen zijn. De ouders zijn van mening dat ook de kopieën niet zullen wegvallen. Zij vrezen dat het uitprinten van de lessen (kopieën) thuis zal moeten gebeuren en dit dus op kosten van de ouders.
 - De ouders die thuis geen draadloos netwerk hebben, zullen ook nog eerst die kosten moeten dragen.
 - De school vraagt om een verzekering af te sluiten om bij ongeval of diefstal gedekt te zijn. Per schadegeval moeten de ouders 75 euro franchise betalen. De verzekering betaalt dan de commerciële waarde terug. Maar hoeveel die commerciële waarde is wordt niet verduidelijkt.

Momenteel loopt er een proefproject in een klas met de iPads. De ouders merken op dat dit niet te vergelijken is met de nieuwe plannen van de school, omdat deze iPads de klas niet verlaten. In het nieuwe project moeten de leerlingen constant met de iPads rondlopen, ook op weg van en naar de school, met de risico's die daaraan verbonden zijn (beschadiging bij valpartij).

Besluitend stellen de ouders dat de schooldirectie van de ouders verlangt dat ze blindelings in een project stappen waarvan de kostprijs lang niet vaststaat.

- 2) **Duurzaamheid iPads:** de schooldirectie spreekt over een levensduur van 3 jaar. De ouders zijn van een andere mening:

- Tijdens de vergadering van 16 april 2012 met de schooldirectie, was een ervaringsdeskundige aanwezig. De deskundige stelde dat, bij intensief gebruik van de iPad (6 à 7 uren per dag), de meeste toestellen na één jaar, maximum twee jaar zullen uitvallen. Een levensduur van drie jaar is volgens hem volledig uitgesloten. Bovendien stelt deze deskundige dat de batterij na een aantal maanden het geen acht uren meer zal uithouden.

- De directie is onduidelijk over wie voor de kosten zal opdraaien indien een gehuurde iPad na één jaar uitvalt wegens een technisch defect. Apple geeft maximaal één jaar garantie.

- De deskundige stelt dat iPads zeer onderhevig zijn aan schokken, condens en grote temperatuurverschillen. De ouders merken op dat vele leerlingen met de fiets naar school gaan en wijzen erop dat door het overbrengen van de iPad van thuis naar school de temperatuurverschillen reëel zullen zijn.

3) Verplicht voor alle leerlingen:

- De ouders kunnen nog begrijpen dat de school het schoolreglement wijzigt en de iPad oplegt aan de leerlingen die volgend schooljaar starten met hun eerste jaar. De ouders die dan instappen weten wat het pedagogisch project is met gebruik van iPads.

Verzoekers hebben hun kinderen ingeschreven met kennis van het schoolreglement en wetende hoeveel ieder schooljaar hen ongeveer zou kosten. Zij zijn ingestapt in een project zonder iPads en stellen dat de school hen niet zomaar kan verplichten om in de loop van de zes jaar in te stappen in het project. De leerlingen die in de laatste twee jaar zitten kunnen nauwelijks genieten van de spreiding van de kosten (huurgeld toestel).

- De ouders zien bovendien de pedagogische meerwaarde nog steeds niet.

- De ouders stellen zich de vraag wat er zal gebeuren indien het project mislukt en de laatstejaars een leerachterstand oplopen.

4) Ouderraad en schoolraad:

- Dat de ouderraad akkoord was met het invoeren van de iPad is zeker niet waar. Twee weken voor het lanceren van het project via de media werd aan de ouderraad medegedeeld dat iPads vanaf volgend schooljaar ingevoerd zouden worden. De directie kon toen geen prijzen mededelen en vroeg om strikte geheimhouding tot dat het project bekend werd gemaakt op 1 maart 2012. De ouderraad heeft dus de mededeling van de directie genoteerd, maar van een akkoord was er geen sprake. Er werd ook niet naar het akkoord van de ouderraad gevraagd.

- De schoolraad was op 20 april 2012 nog steeds niet betrokken bij het project en zeker niet geraadpleegd.

5) Schoolreglement:

- De vraag “wat als een ouder van een leerling die al in de school zit niet wenst in te stappen in het project met de iPads?” werd gesteld aan de directie. Het antwoord was: “het gewijzigde schoolreglement zal het verplicht gebruik van iPads opleggen en de leerling die niet instapt zal de school moeten verlaten.”

- Een lid van de schoolraad (leerkracht van de school) was op 16 april 2012 aanwezig tijdens het overleg met de directie. Hij was zeer verontwaardigd over het feit dat er gesproken werd over een vernieuwd schoolreglement terwijl de schoolraad nog steeds niet werd geraadpleegd.

6) Leerkrachten: De leerkrachten zullen tegen 1 september 2012 nauwelijks zelf met het toestel gewerkt hebben en er wordt dan van hen verlangd dat zij tegen die periode de nodige ervaring en expertise zullen opgedaan hebben om op degelijke wijze les te geven aan jongeren met de iPad. Volgens de ouders hebben vele leerkrachten het hiermee moeilijk, maar durven niet openlijk op te komen voor hun mening.

De ouders vragen een verbod tot het invoeren van de iPad voor alle leerlingen met uitzondering van de leerlingen die beginnen in het eerste jaar.

III. VERWEER van VERWERENDE PARTIJ

3.1. Reactie op de punten van de klacht.

3.1.1. De kostprijs: verwerende partij wijst op een foutieve interpretatie van de klacht wat betreft de “meerkost van 160 euro voor de apps”. De onkosten van het schoolmateriaal én de apps van 2012-2013 zijn vergelijkbaar met de onkosten van het schoolmateriaal van dit schooljaar. Ze komen er dus niet bovenop, voor zover men vergelijkt met dezelfde klas en studierichting. Aan de huur van iPad is wel een meerkost verbonden. Deze komt op 160 euro per schooljaar.

Ouders die de iPad niet in de school huren of aankopen hebben de vrije keuze om de iPad onder eigen bedongen voorwaarden aan te schaffen. Ook de reeds eerder aangekochte iPads zijn toegelaten als leermiddel in de school. Indien ouders het wensen kunnen ze de iPad ook via de school aankopen aan 465 euro.

3.1.2. Duurzaamheid iPads: De school neemt in het huurkoopsysteem de verantwoordelijkheid om elke huurder gedurende drie schooljaren van een goed werkend toestel te voorzien. Dit risico wordt door de school op zich genomen binnen de voorwaarden van goed gebruik door de huurder zoals in het schoolreglement vermeld.

3.1.3. Verplicht voor alle leerlingen: de instemming van de ouders met het schoolreglement geldt enkel voor het schoolreglement dat voor het bewuste schooljaar geldt. De regelgeving (Codex SO, art. 111, §1bis, 2°) voorziet expliciet in de mogelijkheid om het schoolreglement in de loop van een secundaire schoolloopbaan te wijzigen. De ouders moeten zich hiermee telkens opnieuw akkoord verklaren. Op de vraag van de ouders wat er zal gebeuren indien het project mislukt en de laatstejaars een leerachterstand oplopen, wordt geantwoord dat zij garant staat voor de kwaliteit van het onderwijs en dat zij door de onderwijsinspectie op het bereiken van leerplandoelen gecontroleerd en beoordeeld wordt.

3.1.4 Ouderraad en schoolraad:

De ouderraad heeft informatie gekregen over het invoeren van iPads en is als formeel overlegorgaan betrokken in het debat en in het zoeken naar oplossingen. De communicatie via de media had de intentie om een coherent en duidelijk beeld naar de buitenwereld te brengen. De persmededeling betekende niet – integendeel - dat het overleg met de ouders een eindpunt had bereikt.

3.1.5. Schoolreglement:

Het lid van de schoolraad waarnaar in de klacht verwezen wordt (aanwezig tijdens het overleg met de directie op 16/4/12) is voorzitter van de schoolraad en is in deze functie op de hoogte van het feit dat op de laatste vergadering van de schoolraad overlegd zou worden over het schoolreglement dat het daaropvolgende schooljaar van kracht gaat. Daarbij streeft de school naar een groot draagvlak voor de beslissing die uiteindelijk genomen wordt.

3.1.6. Leerkrachten: ook voor personeelsleden is er op zeer regelmatige basis informeel en formeel overlegd, o.a. via de pedagogische raad en het LOC. Het overzicht van de voorbije nascholingen m.b.t. de iPad maken duidelijk dat de voorbereiding van de leerkrachten au sérieux genomen wordt. De talrijke vragen om de expertise van de school met de buitenwereld (andere scholen, nascholingsinstanties, beurzen,...) te delen, getuigen daarvan.

3.2. Situering van de klacht.

Het schooljaar 2011-2012 is een voorbereidend jaar m.b.t. de invoering van de iPad als leermiddel voor elke leerling. In dit schooljaar wordt geëxperimenteerd met dit nieuwe leermiddel in een viertal klassen voor een aantal vakken. Gezien het succes van dit experiment werden de mogelijkheden voor een één op één implementatie van iPads op de school onderzocht. Vooraleer met dergelijk project te starten diende vooraf onderzoek te gebeuren. Eén van die onderzoekselementen was 'correcte informatie betreffende de aan te rekenen kosten naar de gebruiker'. In die context kadert de vraag die vooraf aan de Commissie werd gesteld (zie CZB/V/KSO/2012/307) op basis waarvan de financiële aspecten konden worden uitgewerkt en correct naar de gebruiker worden voorgesteld. Het schoolreglement wordt traditiegetrouw in de ouderraad en schoolraad voorgelegd en besproken. Tijdens de laatst geplande schoolraad van 22 mei 2012 werd een gedetailleerd kostenplaatje per klas voorgelegd, besproken en opgenomen als bijlage in het schoolreglement. Daaraan gingen een reeks info- en overlegmomenten vooraf. Een digitaal exemplaar wordt trouwens op de website van de school beschikbaar gesteld voor de geïnteresseerden. Ouders kunnen zich, bij een eerste inschrijving of een hernieuwen ervan, vooraf informeren over deze en andere kwesties. Over het iPad-project wordt meer dan één informatie- of overlegmoment gepland.

3.3. Momenten en documenten van informatie, onderzoek en overleg.

Onder dit punt geeft verwerende partij de chronologie weer van de verschillende stappen die in de aanloop naar het invoeren van het iPadproject werden genomen. Enkel de meest relevante punten worden hier opgenomen.

3.3.1. Interne werkgroep.

- mei: voorstel iPadklas voor 1 >4 jaar Handel en Handel-Talen;
- september: start iPadklas (50 leerlingen, 7 leerkrachten, 10 iPads);
- 23 januari 2012: informatie naar het personeel op de algemene personeelsvergadering.

3.3.2. Schoolbestuur.

Akkoord op 7 februari 2012 met de uitwerking en lancering van het iPadproject.

3.3.3. Ipad goes live (pers – leerlingen – ouders)

- Op 1 maart 2012: persvoorstelling (VM); voorstelling aan leerlingen van 1 t.e.m. 4 (per jaar) en meegeven brief aan ouders (NM).
- Op 2 maart 2012: voorstelling aan de leerlingen van 5 t.e.m. 7.

3.3.4. Ouder en ouderraad.

- 6 maart 2012: ouderraad. Er wordt geciteerd uit het verslag. Daaruit blijkt dat er nog vragen waren over het project dat aan de pers werd voorgesteld en dat vooral de 3^e graad het minst enthousiast was over het project.

Er wordt gesteld dat veel mensen zich “gepasseerd” voelen omdat ze niet echt betrokken of op voorhand geïnformeerd waren over deze manier van lesgeven maar dat het niet mogelijk was om iedereen op voorhand in te lichten omwille van bepaalde contracten enz. Deze zaken zullen uitgelegd worden op de infovergaderingen die voorzien zijn op 23 maart en 30 juni;

- 23 maart 2012: 4 informatiesessies voor ouders (van 18 uur tot 19.45 uur) met telkens de mogelijkheid tot vraagstelling achteraf;
- 28 maart 2012: vergadering buiten de school waarop leden van de ouderraad aanwezig zijn en waarop ouders hun vragen rond het project uiten (kostprijs, verzekering, levensduur toestel + batterij, gebrek aan overleg, verplichting voor alle leerlingen, waarom Apple, ...);
- 16 april 2012: bijzondere en “open ouderraad”;
- 2 mei 2012: er wordt geciteerd uit het verslag van de ouderraad:

- er wordt een discussie gehouden i.v.m. het begrip ‘studiekosten’ (o.a. n.a.v. de vergelijking ervan met het landelijk gemiddelde zoals dit in een studie van de KU Leuven tot uiting komt). Er is vraag naar een duidelijk(er) referentiepunt voor de ouders.
- er wordt aangekondigd dat een 10-tal ouders bij de Commissie Zorgvuldig Bestuur een klacht hebben ingediend omdat zij zich niet kunnen vinden in het verplichten van de iPad en in het feit dat ze het totaal kostenplaatje nog niet kennen.

Het verslag stelt dat de infomomenten op school al informatie gaven over het invoeren van de iPad, o.a. mogelijkheid tot huren/kopen/sociale kas, maar dat men het daadwerkelijk bedrag pas kan geven na het kiezen van de apps/verzekering, wat voor midden juni voorzien is.

Er wordt aangekondigd dat op de schoolraad van 22 mei 2012 het schoolreglement aangevuld wordt met het gebruik van de iPads en richtlijnen hieromtrent. Het wordt dan finaal goedgekeurd met uitwerking vanaf 1 september 2012 en na het drukken verspreid voor het schooljaar 2012-2013.

- Aanpassing schoolreglement. De leden van de ouderraad kregen als bijlage bij het verslag van de bijkomende vergadering van 16 april 2012 twee werkdocumenten (‘Gebruik van de iPad’ en ‘Richtlijnen rond gebruik van sociale media binnen schoolcontext’). Er wordt geacteerd dat veranderingen, opmerkingen meegenomen worden naar de volgende schoolraad. Verder worden er een paar praktische modaliteiten van het invoeren van de iPad besproken.
- De resultaten van de bevraging van de ouders over het bekend zijn van de ouderraad wordt geëvalueerd. Volgens de gegevens wou 92 % van de ouders het bestaan van de ouderraad en zou 52 % het bestaan van de agenda kennen. De vraag stelt zich hoe de

agenda voor de ouders zichtbaar kan gemaakt worden en hoe de besluiten van de ouderraad de ouders kunnen bereiken.

- half juni 2012: toelichting iPadproject aan de ouders van de huidige leerlingen.
- 30 juni 2012: infonamiddag: herhaling en geüpdate info i.v.m. iPads (zie 23/03/2012).

3.3.5. Schoolraad.

- 25 november 2012: schoolraadvergadering 1. Bespreking van het werken met iPads in het 1^e tot en met het 4^e jaar handel. Er wordt aangekondigd dat ouders en pers in de loop van het 2^e semester uitgenodigd worden om de resultaten te bekijken;

- 28 februari 2012: schoolvergadering 2.

Met als agendapunt: invoeren van de iPad.

Het lopende project wordt besproken. Er wordt een oplisting gemaakt van de sterktes, zwaktes, gevaren en de vragen rond het gebruik van de iPad. Daarna volgt een toelichting over het project dat op 1 september 2012 van start gaat en waarop elke leerling en leerkracht over een iPad beschikt. De persconferentie van 1 maart (10 uur) waarop iedereen wordt uitgenodigd, wordt aangekondigd en er wordt vermeld dat de school daar duidelijk zal maken waarom voor dit project gekozen werd en waarom zo grootschalig. Tenslotte worden de punten aangehaald waarover in de verschillende raden nog gediscussieerd zal worden.

- 22 mei 2012: schoolraadvergadering 3.

Het verslag ervan werd op 4 juni 2012 aan het secretariaat van de Commissie bezorgd. De vragen die n.a.v. een enquête afgenomen bij leerlingen van 4 kantoor werden opgetekend, werden besproken en beantwoord. Het schoolreglement voor schooljaar 2012-2013 werd goedgekeurd. Het is vanaf 15 juni op de website beschikbaar, inclusief een prognose van de schoolkosten per klas.

Op 30 maart 2012 werd een lijst FAQ naar de ouders verzonden.

3.4. Nascholing personeel.

De leerkrachten begeleiden de wijzigende leer- en leefomgeving. Opleiding i.f.v. het optimaal gebruik van dit nieuw leermiddel is cruciaal. Het personeel krijgt nascholing door een team van interne begeleiders (leerkrachten en ICT-ers) en door een externe gecertificeerde nascholer aangeboden door Apple Education.

3.5. Betaalbaar en modern onderwijs voor iedereen.

De school wil de leerlingen écht voorbereiden op hun toekomst, niet in het minst op het vlak van technologie en communicatie. Omdat elke leerling later nog ingrijpender geconfronteerd zal worden met IT, moeten in het onderwijs ICT-middelen ingezet worden. De kostprijs is een belangrijk aspect en een terechte bekommernis van de ouders en dus ook van de school.

Om de iPad voor iedereen betaalbaar te maken, biedt de school verschillende formules van betalen aan (zie faq's en schoolreglement).

Dat kostenbeheersing een oprecht aandachtspunt van de school is, blijkt uit het engagement binnen en buiten Blankenberge.

3.6. Waarom de tablet niet gradueel invoeren?

Door de invoering van het iPadproject wordt het pedagogisch project niet fundamenteel veranderd. Degelijk onderwijs, een goede ondersteuning en een innovatieve leeromgeving zijn pijlers van de dagelijkse schoolorganisatie en de iPad is een middel om deze doelen te

realiseren.

Een graduele invoering stoot op tal van problemen:

- Nu heeft een doelgroep van 1 tot 4 Ha(1) de iPad leren kennen. Deze groep wil het leermiddel in de toekomst verder gebruiken en er is geen enkele reden om dit te weigeren. Ook leerlingen van andere richtingen vragen waarom ze hiermee niet kunnen werken en er is hiervoor geen enkel objectief antwoord te vinden.
- De campus bestaat uit 3 scholen die zich pedagogisch als één geheel gedragen. De opdrachten van leraren zitten gespreid over de 3 scholen. Het vraagt sowieso heel wat tijd en energie van de leerkrachten om de iPad te integreren in de lessen. Als dat in bepaalde leerjaren wel en in andere niet gebeurt, zal dit in de feiten nog meer inspanningen vragen. Bepaalde groepen leerlingen met en zonder iPad laten werken is voor de leraren dan ook geen optie.
- De school houdt innovatie hoog in haar vaandel. Het personeel is bereid om dit nieuw project uit te bouwen. Door met zijn allen gelijk te starten, creëert men een veel groter draagvlak. Leren van en aan elkaar is elke dag zichtbaar; vakgroepen worden lerende organisaties in omgang met nieuwe technologie en aangepaste didactiek. Investeren in nascholingen en infosessies renderen veel meer als de doelgroep breed is.

IV. ZITTING COMMISSIE

4.1 Datum en uur: 18 juni 2012 om 13.30 uur.

4.2 Kamer

Kamer bevoegd voor het secundair onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding

4.3 Commissieleden

De Commissie is overeenkomstig artikel V. 22 van het Onderwijsdecreet XIII-Mozaïek en artikel 1 tot en met artikel 3 van het ministerieel besluit van 28.11.2007 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur als volgt geldig samengesteld:

De heer Raf Verstegen, voorzitter.

Hilde Timmermans, Lieven Cloots, Etienne Becuwe en Jean Dujardin, leden.

4.4 Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden

Voor verzoekers: [...], ouders van leerlingen.

Voor de school:

- [...], directeur van [school A];
- [...], directeur van [school C];
- [...], directeur van [school B];
- [...], afgevaardigde van het schoolbestuur.

4.5 Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging en met eenparigheid van stemmen de volgende conclusies opgesteld inzake bevoegdheid, beslissing en sanctie.

V. BESLISSING VAN DE COMMISSIE

5.1 Regelgeving

* *Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten van 19 december 1966.*

Artikel 13 bepaalt dat de Lid-Staten zich engageren om het middelbaar onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk te maken.

* *Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989.*

Artikel 28 bepaalt dat de Lid-Staten het recht erkennen van het kind op onderwijs en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, ervoor te zorgen de ontwikkeling van het secundair onderwijs aan te moedigen, voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk.

* *Grondwet.*

Artikel 24, § 3, eerste lid: “De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht”.

* *Decreet betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek van 13 juli 2001.*

Art. V.25. De Commissie beslist over de gegrondheid van klachten van belanghebbenden inzake :

1° de internationaalrechtelijke en grondwettelijke beginselen inzake de kosteloosheid van het onderwijs, de beginselen vermeld in artikel 27 van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997, artikel 35 van de codificatie betreffende het secundair onderwijs, en artikel 6, 6°, van het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding en de bijdrageregeling bedoeld in artikel 27bis en 27ter, § 1, van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997;

2°

3°

Wanneer zij oordeelt dat een klacht gegrond is, kan zij beslissen om :

1° een gedeeltelijke terugbetaling van de werkingsmiddelen van de betrokken school, de betrokken instelling, het betrokken centrum voor leerlingenbegeleiding of de betrokken instelling voor deeltijds kunstonderwijs op te leggen. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van deze werkingsmiddelen en kan er niet toe leiden dat het aandeel in de werkingsmiddelen dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn;

2° ...

Deze sanctie wordt slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen bij de Vlaamse regering verstreken is.

Voorafgaandelijk aan het opleggen van een sanctie nodigt de Commissie het betrokken schoolbestuur, de betrokken inrichtende macht of het betrokken bestuur uit om de bestreden rechtshandeling in te trekken of te herzien of in een passende genoegdoening te voorzien.

Art. V.28. De klachten bedoeld in artikel V.25 worden bij aangetekend schrijven bij de Commissie ingediend.

Klachten die na verloop van een termijn van zestig kalenderdagen na de vaststelling of de

kennisname van de betwiste feiten ingediend worden, zijn onontvankelijk.

** Codex Secundair Onderwijs*

Art. 35. In het door de Vlaamse Gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kan geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd.

Na overleg binnen de participatieraad of de schoolraad bepalen de schoolbesturen de lijst van bijdragen die aan de ouders of aan de meerderjarige leerlingen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. Deze regeling wordt door middel van het school- of centrumreglement aan de ouders of aan de personen die de minderjarige leerling in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, dan wel aan de meerderjarige leerling meegedeeld.

Art. 36. De kosten van het onderwijs, verstrekt in scholen en centra of afdelingen voor onderwijs, tot stand gebracht door openbare of private personen, vallen ten laste van de schoolbesturen.

Aan de gefinancierde of gesubsidieerde scholen en die aan de bij de decreet en uitvoeringsbesluiten gestelde voorwaarden voldoen, verleent de Vlaamse Gemeenschap salarissen, salaristoelagen en werkingsbudget.

Art. 37.

Jaarlijks wordt een forfaitair werkingsbudget verleend om de kosten te dekken die verbonden zijn aan de werking en de uitrusting van de school, aan het kosteloos verstrekken van leerboeken en schoolbehoeften aan de leerplichtige leerlingen en aan de uitgaven voor de financiering van de investeringen.

Art. 111.

§ 1. Elk schoolbestuur maakt voor elk van zijn scholen een schoolreglement op waarin de rechten en plichten van elke leerling worden vastgelegd.

...

§ 1bis. Het school- of centrubestuur informeert de betrokken personen over het school- of centrumreglement voorafgaand aan de inschrijving van de leerling en bij elke wijziging.

Daarbij moeten volgende principes in acht worden genomen :

1° voorafgaand aan een inschrijving wordt het school- of centrumreglement schriftelijk of via elektronische drager aangeboden en verklaren de betrokken personen zich er schriftelijk mee akkoord;

2° bij elke wijziging van het school- of centrumreglement informeert het school- of centrubestuur de betrokken personen schriftelijk of via elektronische drager over die wijziging en de betrokken personen geven opnieuw schriftelijk akkoord. Indien de betrokken personen zich met de wijziging niet akkoord verklaren, dan wordt aan de inschrijving van de leerling een einde gesteld op 31 augustus van het lopende schooljaar;

3° het school- of centrubestuur vraagt de betrokken personen of ze een papierenversie van het school- of centrumreglement wensen te ontvangen;

4° een wijziging van het school- of centrumreglement kan ten vroegste uitwerking hebben in het daaropvolgende schooljaar, tenzij die wijziging het rechtstreekse gevolg is van nieuwe regelgeving.

§ 1ter. Voor materies waarbij de betrokken personen een individuele keuze kunnen maken, die door een regelgeving gegarandeerd wordt, kan die individuele keuze niet via het school- of centrumreglement geregeld worden.

§ 2. Het school- of centrumreglement bestaat ten minste uit het studie-, het orde- en het

tuchtreglement.

§ 3

Art. 112.

§ 1. Het school- of centrumreglement bevat de grote krachtlijnen van de organisatie van de studies, waaronder alleszins :

- 1° het studieaanbod van de school of het centrum;
- 2° de lesspreiding tezamen met de vakantie- en verlofregeling;
- 3° het evaluatiestelsel met inbegrip van de remediëringsmaatregelen;
- 4° in voorkomend geval :
 - a) de bijdrageregeling en de afwijkingen hierop;

...

** Decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad.*

Art. 4. De schoolgemeenschap heeft de maatschappelijke opdracht om :

- 1° de organisatie en de werking van de participatieorganen te bevorderen en te ondersteunen;
- 2° bij te dragen aan de ontwikkeling van een participatief schoolklimaat.

Art. 5. Participatierechten versterken het draagvlak van de scholen en garanderen de samenwerking van de onderwijsbetrokkenen bij het realiseren van de onderwijs- en opvoedkundige opdrachten van de scholen.

Bij de ontwikkeling van een participatief schoolklimaat wordt te allen tijde rekening gehouden met de draagkracht en de mogelijkheden van de leerlingen.

Art. 6. De uitoefening van de participatierechten doet geen afbreuk aan de verantwoordelijkheid van de inrichtende macht, respectievelijk de directeur voor genomen beslissingen.

De uitoefening van de participatierechten kan niet raken aan de vrijheid van de inrichtende macht om een eigen pedagogisch project te ontwikkelen.

De uitoefening van de participatierechten heeft geen betrekking op de arbeidsvoorwaarden waarover het lokaal comité zich uitspreekt.

Art. 15. De leden van de schoolraad hebben in functie van de uitoefening van de in artikel 18, § 1, laatste lid, 19 en 21 bedoelde aangelegenheden :

- 1° een algemeen informatierecht;
- 2° het recht op eigen verzoek of op vraag te worden gehoord.

Art. 17. De schoolraad heeft ten behoeve van al het personeel, leerlingen en ouders een communicatie- en informatieplicht over de wijze waarop hij zijn bevoegdheden uitoefent.

Art. 19. De inrichtende macht vraagt de schoolraad advies over elk ontwerp van beslissing inzake:

- 1° de bepaling van het profiel van de directeur;
- 2° het studieaanbod;
- 3° het aangaan van samenwerkingsverbanden met andere inrichtende machten en met externe instanties;
- 4° de opstapplaatsen en de busbegeleiding in het kader van het door de inrichtende macht aangeboden vervoer;
- 5° de vaststelling van het nascholingsbeleid;
- 6° het beleid inzake experimenten en projecten;
- 7° het niet opnemen in de maximumfactuur van de bijdrage die aan de ouders gevraagd wordt voor verplichte kledij die omwille van een sociale finaliteit aangeboden wordt. Dit punt is enkel van toepassing op het basisonderwijs.

Art. 20.

§ 1. Het advies wordt schriftelijk of mondeling uitgebracht en is gemotiveerd. De inrichtende macht kan slechts op gemotiveerde wijze afwijken van het advies van de schoolraad. Deze motivering wordt binnen een termijn van dertig kalenderdagen meegedeeld aan de schoolraad. De termijn gaat in de dag na deze waarop de beslissing van de inrichtende macht wordt genomen.

§ 2. Wanneer een advies niet wordt gegeven binnen een termijn van 21 kalenderdagen, die ingaat de dag na die van de adviesaanvraag, wordt het advies geacht gegeven te zijn. De in het eerste lid bedoelde termijn wordt geschorst tijdens de herfst-, kerst-, krokus- en paasvakantie en tijdens de periode van 6 juli tot en met 15 augustus.

Art. 21. De inrichtende macht overlegt met de schoolraad over:

1° het opstellen of wijzigen van

a) het schoolreglement;

b) de lijst van bijdragen die aan de ouders kunnen worden gevraagd, evenals de regeling inzake de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend, voor zover deze regelingen niet zijn opgenomen in het schoolreglement;

.....

Art. 22.

Dit overleg heeft plaats in een gezamenlijke vergadering van inrichtende macht en schoolraad. Het overleg leidt tot een akkoord of niet-akkoord tussen de inrichtende macht en de schoolraad.

Een akkoord wordt uitgevoerd door de inrichtende macht.

In geval van niet-akkoord neemt de inrichtende macht een eindbeslissing.

** Omzendbrief SO 78 van 27 november 2001 betreffende zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs.*

** Omzendbrief GD/2004/03 van 13 juli 2004 betreffende de lokale participatieregeling in het basis- en secundair onderwijs.*

5.2 Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij bevoegd is, rekening houdende met de aangehaalde feiten en de geldende regelgeving.

5.3. Beslissing

5.3.1. Algemeen

De grondwet waarborgt de kosteloze toegang tot het leerplichtonderwijs. Uit de grondwet en de regelgeving secundair onderwijs volgt dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde secundair onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Dit wordt bevestigd door het Grondwettelijk Hof in zijn arrest nr. 28/92 van 2 april 1992. De regel van de kosteloze toegang tot het onderwijs impliceert dat de basiskosten voor het verstrekken van onderwijs ten laste vallen van de publieke of private personen die het initiatief nemen om onderwijs aan te bieden. Zij kunnen daarvoor wel door de gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd worden (cf. art. 36 Codex Secundair Onderwijs). De regel van de kosteloze toegang houdt geen recht op volledige kosteloosheid van het secundair onderwijs

in. In genoemd arrest blijkt dat in de huidige stand van de regelgeving op het niveau van het secundair onderwijs de scholen van de ouders en de meerderjarige leerlingen wel een bijdrage kunnen vragen voor didactisch materiaal en voor bepaalde activiteiten en vormen van dienstverlening. Uitgesloten zijn echter kosten die behoren tot de basiskosten voor de organisatie van hedendaags onderwijs en een onderdeel vormen van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling. Voor goederen en diensten waarvoor een bijdrage kan worden gevraagd mag niet meer worden aangerekend dan de kosten van de geleverde goederen of prestaties. Deze kosten moeten kunnen worden verantwoord, onder meer vanuit de eigenheid van de doelgroepen in het secundair onderwijs. De gevraagde bijdragen moeten het kenmerk behouden van een kostprijs. Dat veronderstelt enerzijds dat het gaat om door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds dat het goederen of diensten betreft die de betrokken leerling effectief heeft ontvangen. Er moet een lijst worden opgesteld van de bijdragen die van de ouders kunnen worden gevraagd. Deze lijst moet voor overleg aan de schoolraad worden voorgelegd en bij inschrijving of voor de start van het schooljaar via het schoolreglement aan de ouders worden meegedeeld. De regeling moet ook de mogelijkheid tot het toestaan van afwijkingen vermelden. Onder afwijkingen worden specifieke maatregelen of tegemoetkomingen verstaan voor financieel minder goeode gezinnen. Deze regeling moet voor overleg aan de schoolraad worden voorgelegd en via het schoolreglement aan de ouders worden meegedeeld.

5.3.2. Bevoegdheid van de Commissie Zorgvuldig Bestuur

De Commissie herneemt de overweging die zij in haar advies van 19 maart 2012 in dezelfde aangelegenheid heeft geformuleerd (CZB/V/KSO/2012/307) en waarin zij er van uitgaat dat het iPadproject inherent verbonden is aan een pedagogisch project dat het schoolbestuur met ingang van het schooljaar 2012-2013 in de school wenst gestalte te geven en waarmee de school wil ingaan op de uitdagingen die de moderne communicatiemiddelen inhouden voor de organisatie van het onderwijs. In dat project is voor alle leerlingen het bezit van een iPad een absolute vereiste.

De Commissie is van oordeel dat de keuze voor een bepaald pedagogisch project en de daarmee samenhangende leermiddelen principieel tot de autonomie en de pedagogische vrijheid van de inrichtende macht behoren. De Commissie is niet bevoegd om over die keuze op zich, de weerslag van die keuze op de onderwijsverstrekking en de onderwijskundige merites daarvan een uitspraak te doen. Aspecten die de kostenbeheersing en de participatie raken, vallen wel onder haar bevoegdheid.

5.3.3. Het invoeren van een iPadproject en het Participatiedecreet

5.3.3.1. Verplicht overleg

5.3.3.1.1. Wijzigingen aan het schoolreglement moeten op grond van artikel 21, 1°, a) van het participatiedecreet in de schoolraad overlegd worden. Tegen de overlegverplichting kan niet worden opgeworpen dat het schoolbestuur de vrijheid behoudt om het pedagogisch project op te stellen en dus ook om het te wijzigen (cf. art. 6, tweede lid Participatiedecreet 2 april 2004). Ook na het overleg dat niet tot een akkoord leidt, blijft het schoolbestuur het orgaan dat de beslissing neemt (art. 22 Participatiedecreet). Maar het decreet houdt wel in dat de

argumenten pro toegelicht worden en dat mogelijke bezwaren beantwoord worden in de schoolraad vooraleer een definitieve beslissing kan worden genomen. Dat is de essentie van verplicht overleg.

5.3.3.1.2. De Commissie wijst op de actieve informatieplicht die ligt bij een inrichtende macht die de schoolraad om advies vraagt of er over een bepaald punt mee in overleg treedt. In een eerdere beslissing omschreef zij die informatieplicht als volgt: “Dat de schoolraad zonder adequate informatie niet kan functioneren als een echt participatieorgaan, brengt mee dat er in hoofde van het schoolbestuur sprake is van een plicht tot actieve informatie. Met deze informatieplicht is een houding, waarbij het schoolbestuur het verstrekken van informatie zou laten afhangen van door de leden van de schoolraad gestelde vragen, niet te verzoenen. Een schoolbestuur dat om een advies vraagt, hoort uit eigen beweging de basisinformatie te verstrekken die nodig is om een adviesformulering mogelijk te maken.

Wat de aard en de omvang van de door het schoolbestuur verschuldigde informatie moet zijn, zal door de specifieke kenmerken van elke vraag om advies en elk overleg worden bepaald. In het algemeen kan worden gezegd dat de verstrekte informatie de leden van de schoolraad moet toelaten om zich een gefundeerde mening te vormen over de implicaties van het voorgelegde discussiepunt, over de voor- en nadelen van de voorgestelde oplossingen of keuze, in voorkomend geval ook over het voor en tegen van ernstige alternatieve oplossingen die door het schoolbestuur zijn overwogen. De vorm waarin de informatie moet worden verstrekt zal eveneens afhankelijk zijn van de gegevens van het dossier. In de regel zal een complex dossier informatie in een geschreven stuk vereisen.

Ten slotte zal de informatie ook tijdig moeten worden verstrekt. Bij gebrek aan nadere bepalingen in het decreet of het huishoudelijk reglement zal de draagwijdte van deze voorwaarde opnieuw afhankelijk zijn van de aard en de complexiteit van het voorgelegde probleem.” (CZB/P/KBO/2009/252).

5.3.3.2. Evaluatie van het overleg in voorliggend dossier resulterend in de voorgestelde wijziging van het schoolreglement

Volgende overwegingen worden gemaakt binnen het kader van de informatie die door de partijen aan de Commissie werd voorgelegd, of via de pers beschikbaar was.

5.3.3.2.1. Op de vergadering van de schoolraad van 25 november 2011 werd informatie verstrekt over het beperkte iPadproject dat in dat jaar in de school liep. Dat dit tot een veralgemening zou kunnen leiden wordt niet vermeld.

Op 28 februari 2012 werd in de schoolraad informatie gegeven over het lopende project en tegelijkertijd werd aangekondigd dat de school op 1 september zou starten met een onderwijsmethode waarin iedere leerling over een iPad beschikt. Op dat ogenblik werd geen overleg gepleegd. Wel werd in het vooruitzicht gesteld dat over diverse aspecten in de verschillende raden nog zou worden gediscussieerd.

5.3.3.2.2. Op 1 maart wordt een persconferentie georganiseerd waarin de opzet wordt voorgesteld:

“**Sint-Pieterscollege/Sint-Jozefshandelsschool** in Blankenberge breidt haar proefproject van iPadklas uit tot **een iPad voor elke leerling en elke leraar**. Met dit grootschalig IT-project is ze **pionier in Vlaanderen**”

Het project wordt in de perstekst geïntroduceerd als een project dat zeker doorgang zal vinden en het wordt ook zo in de persberichten voorgesteld. (cf. *De Standaard*, 02-03-2012).

In het verweerschrift wordt gesteld dat de persmededeling en het gevolg daarvan niet betekende – “integendeel” – dat overleg met de ouders een eindpunt had bereikt. Uit het dossier blijkt dat rond de persconferentie een momentum is gecreëerd dat het beeld en de contouren van een definitief engagement van de school moest vastleggen. De Commissie kan zich niet van de indruk ontdoen dat het schoolbestuur de impact die haar keuze om allereerst en resoluut een beslissing in de pers aan te kondigen zou hebben op de perceptie bij de deelnemers over de ruimte voor volwaardig overleg die in de volgende contacten nog overbleef, heeft onderschat. De indruk dat het om een voldongen feit ging lijkt bij heel wat ouders en participanten onuitwisbaar te zijn geweest.

Terecht wijst de directie van de school er op dat zij informatie gevraagd heeft bij de Commissie Zorgvuldig Bestuur en op basis van het ontvangen advies de plannen heeft bijgestuurd. Er waren dus nog geen onomkeerbare beslissingen genomen voor het geheel van het project (Verslag ouderraad 02/05/2012). Er moet wel worden vastgesteld dat het hier om een extern advies gaat, niet om intern overleg.

5.3.3.2.3. In de maanden maart tot mei worden meerdere informatiesessies voor de ouders georganiseerd. In het verslag van de bijkomende ouderraad van 18 april 2012 wordt nadrukkelijk gesteld dat de wijziging van het schoolreglement in de maand mei nog moet worden geformaliseerd. “Zowel in de Schoolraad als in de Ouderraad werd over de beslissing m.b.t. de iPads informatie verstrekt, maar geen overleg gepleegd.”(p. 3).

Het uitstellen van het formeel overleg in de schoolraad zou (op 16/4) echter ook bij de voorzitter van de schoolraad ongeduld hebben opgeroepen, aldus de klacht. Volgens het verweerschrift zou het nochtans duidelijk geweest zijn dat het overleg op de laatste vergadering van de schoolraad zou plaatsvinden. Met het informeel overleg zou gestreefd zijn “naar een groot draagvlak voor de beslissing die uiteindelijk genomen wordt.”

(Verweerschrift, p. 2)

Daarmee ontstaat het beeld van een schoolraad die in reserve gehouden wordt als laatste formele bekrachtiger eerder dan als centraal orgaan waar het organiseren en voeren van het overleg plaats moet hebben. In de omzendbrief betreffende participatie op school wordt gesteld: “Het zwaartepunt van de inspraak op school wordt in het participatiedecreet bij de schoolraad gesitueerd.” (GD/2004/03 van 13/07/2004). Vraag is dan toch of de school, met het laattijdige inschakelen van het formeel bevoegde overlegorgaan recht gedaan heeft aan de overlegstructuren zoals die in het decreet zijn vastgelegd.

5.3.3.2.4. Het verslag van de schoolraad van 22 mei 2012 roept nog bijkomende vragen op. Er wordt genoteerd dat het invoeren van de iPad op school verschillende aanpassingen van het schoolreglement noodzakelijk maakt. Verder wordt antwoord gegeven op 17 vragen uit een door de leerlingen georganiseerde bevraging. Het verslag acteert dat de optredende leerling zich in alle antwoorden kan vinden en de antwoorden zal overmaken aan de medeleerlingen. Verder worden twee vragen van de ouders genoteerd. Op geen enkel moment is in het verslag duidelijk gemaakt dat de vergadering zich bewust was dat ze optrad als het centrale orgaan voor het decretaal voorgeschreven overleg. De schoolraad lijkt te hebben gefunctioneerd als het zoveelste moment van informatie over het doorvoeren van een project waarover al eerder een beslissing was genomen. Het verslag eindigt met informatie over de klacht bij de Commissie Zorgvuldig Bestuur en het advies dat de Commissie op vraag van de directie heeft

geformuleerd. Tot slot blijkt dat ook in de schoolraad nog ongenoegen is gebleven over het feit dat de pers als eerste werd geïnformeerd. Er wordt geantwoord dat de impact daardoor groter is: aandacht van de bedrijven, sponsoring, uitgeverijen en dat er daarna veel vergaderingen zijn geweest en veel overleg heeft plaatsgevonden. Het verslag sluit af met een laconiek: “Wordt vervolgd”, zonder dat formeel een akkoord met het project en met de voorgestelde wijzigingen van het schoolreglement wordt vastgesteld zoals het decreet dat verwacht: “Het overleg leidt tot een akkoord tussen de inrichtende macht en de schoolraad” (art. 22, 2° lid Participatiedecreet). Dit verslag wekt opnieuw de indruk dat het om verdere informatie ging, eerder dan om het vastleggen van een akkoord. Vrij verrassend komt dan in de bijlagen bij het verweerschrift (bijlage 7) een document van een bladzijde voor waarvan de inhoud zich beperkt tot de titel: “Akkoord schoolraad over de aanpassing van het schoolreglement vanaf het schooljaar 2012-2013”, een ondertekende aanwezigheidslijst met handtekening, datum en uur van de ‘overlegvergadering’ en de ondertekening door de aanwezigen. Uit de context moet worden opgemaakt dat het akkoord betrekking heeft op een ontwerp ‘Leidraad 2012-2013 dat op de vergadering van de schoolraad voorlag en waarin de wijzigingen met betrekking tot het invoeren van de iPad waren opgenomen (cf. Verweerschrift, p. 9). Op de website van de school (www.demare.be) zijn die wijzigingen in het rood aangebracht.

5.3.3.2.5. In het verweerschrift (p. 9) wordt het DOC. 7 “akkoord SR” erg verwarrend meteen ook “Advies schoolraad betreffende invoering van de iPad” genoemd. Anderzijds valt in het verweerschrift (p. 2) te lezen “dat de ouderraad informatie heeft gekregen over het invoeren van iPads in deze school, en dat ze als *formeel overlegorgaan* betrokken is in het debat en in het zoeken naar oplossingen” (*curs. toegevoegd*). Moet hieruit niet worden opgemaakt dat in de school verwarring heeft bestaan over de eigen rol van de verschillende organen van participatie.

In art. 19 van het Participatiedecreet is bepaald dat de schoolraad een advies uitbrengt over elk ontwerp van beslissing inzake: “6° het beleid inzake experimenten en projecten”. De decreetgever zal hierbij allereerst tijdelijke projecten op het oog hebben gehad. Maar men kan aannemen dat de *ratio legis*, namelijk het waarborgen van de betrokkenheid bij beleidsbeslissingen die het normale schoolverloop ernstig kunnen beïnvloeden en wijzigen, zich uitstrekt tot de situatie waarin een tijdelijk project wordt omgevormd en verbreed tot een permanent project voor de hele school. Wel is het zo dat in de logica van het decreet geen formeel advies is vereist voor materies waarvan verder blijkt dat de participatie daar rond niet beperkt blijft tot een verplicht advies maar gaat tot overleg, wat een zekere vorm van onderhandelen insluit. De inrichtende macht is verplicht om te reageren op een advies van de schoolraad (art. 20 Participatiedecreet). Het overleg leidt tot een akkoord of niet-akkoord (art.22). Beide artikelen wijzen er op dat de decreetgever ervan is uitgegaan dat de werking van de schoolraad gericht is op de vorming van een zekere zelfstandige besluitvorming van waaruit het gesprek met de inrichtende macht wordt aangegaan. Daarin ligt het surplus boven een orgaan dat enkel recht heeft op informatie. De zeer late inschakeling van de schoolraad wijst er op dat de school zich niet ten volle bewust is geweest van de zelfstandige rol die aan de schoolraad in de participatieregeling is toegekend.

5.3.3.2.6. Dat de afstemming op *overleg* toch wel beperkt is geweest blijkt verder nog uit een verklaring in de pers van de directeur. De pers verneemt dat een tiental ouders klacht hebben ingediend bij de Commissie Zorgvuldig Bestuur. De directeur reageert als volgt

(aanhalingstekens uit het persbericht): ‘De iPads worden sowieso ingevoerd’. De betrokken scholen zullen vanaf het volgende schooljaar de eerste iPadschool van Vlaanderen zijn. De 800 leerlingen zullen er verplicht moeten beschikken over zo’n tablet-pc van Apple om de lessen te volgen.

Dit bericht verschijnt in *De Standaard* van 3 mei 2012 (Mediargus; ook in *Het Nieuwsblad*). Dit is 18 dagen voor dat de schoolraad op 22 mei 2012, na de informatiesessie op 28 februari 2012 voorafgaand aan de persconferentie, voor het eerst en het laatst voor overleg bijeenkomt. Wat is de ruimte voor echt overleg wanneer de beslissing ‘sowieso’ wordt doorgevoerd?

5.3.3.2.7. De Commissie besluit uit deze analyse dat na een eerste resolute aankondiging van een beleidsbeslissing aan de pers, vooral informatie werd verstrekt en informeel overleg gepleegd werd, maar dat weinig zorgvuldig is omgegaan met de eigen zelfstandige rol van de schoolraad. De schoolraad werd als overlegorgaan zeer laat ingeschakeld en heeft zeker niet de centrale plaats ingenomen die er door het decreet aan toegekend wordt.

5.3.3.3. *Rechten ontleend aan een bestaande inschrijving en kwaliteit en timing van het vereiste overleg*

5.3.3.3.1. In haar eerder advies in deze zaak (CZB/307) heeft de Commissie gewezen op de mogelijke grenzen van het recht om de voorwaarden voor een lopende inschrijving te wijzigen. Zij stelde vast dat het invoeren van het iPadproject een ingrijpende wijziging inhoudt van het pedagogisch project waarmee de ouders van leerlingen die er hun studies al begonnen zijn, hebben ingestemd en van het schoolreglement op basis waarvan zij een inschrijving hebben genomen. Hoewel de regelgeving het toelaat om het schoolreglement jaarlijks aan te passen, signaleerde de Commissie dat de onmiddellijke invoering van het project voor alle leerlingen, ongeacht de graad of richting, vanuit dat perspectief gezien ernstige vragen oproept.

In haar advies overwoog de Commissie als volgt: “Bij de eerste inschrijving in een bepaalde school onderschrijven ouders het pedagogisch project waarbij in de beslissing om al dan niet in te schrijven financiële overwegingen meespelen. Het tijdens de studieloopbaan invoeren van een nieuw project dat een gevoelige stijging van de kosten van de studies inhoudt, schendt de verwachtingen van de ouders. Een inbreuk daarop vraagt minstens een passende verantwoording. Dat roept ook de vraag op of een keuze voor een minder verdragende ingreep in het oorspronkelijke project waarmee de ouders wel hebben ingestemd, niet meer aangewezen of zelfs noodzakelijk is” (randnr. 4.3.3.4).

5.3.3.3.2. “Behoudens definitieve uitsluiting, geldt een inschrijving van een leerling in een school voor de duur van de hele schoolloopbaan in die school.” (art. III.1, § 4 Decreet betreffende gelijke onderwijskansen, 28 juni 2002). Wat zijn dan de rechten met betrekking tot mogelijke wijzigingen van het schoolreglement die de ouders en de leerling ontleen aan deze decretale toezegging? Naar het oordeel van de Commissie kan worden gesteld dat enerzijds vrij ingrijpende wijzigingen in het schoolreglement tijdens de schoolloopbaan daarmee niet uitgesloten zijn, maar dat anderzijds ouders en leerlingen aanspraak kunnen maken op een solide en tijdige verantwoording voor wijzigingen die aan het schoolreglement worden aangebracht. Dit laatste geldt, voor zover die wijzigingen onder het toezicht van de Commissie Zorgvuldig Bestuur vallen, in het bijzonder voor het aspect kostenbeperking en participatie, inzonderheid de bijdrageregeling.

De Commissie is zich zeer goed bewust van de snelle evoluties die zich voordoen op het gebied van het verwerven van kennis en informatie en van de enorme uitdagingen die van daar uit op het onderwijs afkomen. Zij wil benadrukken dat in dit perspectief een al te sterk in het licht stellen van rechten ontleend aan de lopende overeenkomst gesloten in een toch snel evoluerende kennismaatschappij verlamvend zou werken op de noodzakelijke ontwikkelingen binnen het onderwijs. Zonder verder in te gaan op de rechtsgrond die voor ook vrij ingrijpende wijzigingen kan worden ingeroepen, kan voor het officieel onderwijs worden verwezen naar het principe van de veranderlijkheid van de openbare dienst. Voor het vrij onderwijs geldt het eigen karakter van de schoolovereenkomst waarvan de decreetgever de duur aan de schoolbesturen oplegt. Tegenover dit recht tot wijzigen staat echter naar het oordeel van de Commissie wel een verscherpt belang van het vroegtijdig overleg in het daarvoor bevoegde overlegorgaan dat de schoolraad is, van de duidelijkheid van de rechten en plichten die uit de in het schoolreglement opgenomen wijzigingen voortvloeien en, heel bijzonder voor wat het domein van de bevoegdheid van de Commissie Zorgvuldig Bestuur betreft, van een grote transparantie met betrekking tot de financiële consequenties die daar voor de ouders in besloten liggen.

5.3.3.3.3. De verplichting om tijdig te informeren over belangrijke wijzigingen in het schoolreglement is, daargelaten de verwijzing naar het begin van het nieuwe schooljaar, niet in een decretale of reglementaire bepaling vastgelegd. Het principe zelf moet naar het oordeel van de Commissie Zorgvuldig Bestuur geacht worden besloten te liggen in het algemeen geldende ‘beginsel van behoorlijk handelen’ dat voor de overheid veelal omschreven wordt als ‘beginsel van behoorlijk bestuur’. Wat een tijdige informatie kan of moet zijn valt niet in abstracto vast te stellen, maar moet in elk geval afzonderlijk worden beoordeeld. Daarbij kan rekening gehouden worden met zeer uiteenlopende factoren, waarbij een bijzonder gewicht moet worden toegekend aan de mogelijkheden waarover het bestuur beschikt om zelf het tijdstip van de invoering te bepalen, de gewettigde verwachting die betrokkenen aan een bestaande (school)overeenkomst ontleen (vertrouwensbeginsel) en de omvang en de impact van de voorgestelde wijzigingen. Aanpassingen die aanzienlijk hogere kosten veroorzaken op de schoolrekening of thuis, die de situatie van de leerling in zijn leergedrag, zijn behoeften, zijn verantwoordelijkheden en risico’s betekenisvol beïnvloeden of kunnen beïnvloeden, die een weerslag hebben of zeer waarschijnlijk zullen hebben op in het gezin geldende gedragsregels (als voorbeeld het gebruik van het internet) zullen de ouders gemakkelijker confronteren met de vraag of zij die wijzigingen kunnen aanvaarden dan wel zich genoopt zien om uit te kijken naar de mogelijkheid tot inschrijving in een andere school.

5.3.3.3.4. Recent heeft de decreetgever de termijn voor het voorleggen en de goedkeuring van een wijziging van het schoolreglement aangescherpt (art. 111, § 1bis Codex Secundair Onderwijs). De instellingen moeten er zich van verzekeren dat een gewijzigd reglement door de ouders of de leerling wordt goedgekeurd voor de aanvang van het nieuwe schooljaar. Dat zal betekenen dat de geplande wijzigingen in alle duidelijkheid aan de ouders kunnen worden voorgelegd ruim voor de aanvang van het nieuwe schooljaar. De consequentie van het niet ondertekenen van het gewijzigde reglement is immers dat aan de inschrijving van de leerling een einde wordt gesteld op 31 augustus.

Deze logische maar zware sanctie heeft een belangrijke weerslag op de termijn waarbinnen aan de ouders volledige klaarheid moet worden gegeven over de draagwijdte van de

voorgelegde wijzigingen.

5.3.3.3.5. De actuele problematiek van de inschrijvingen versterkt onbetwistbaar nog aanzienlijk de nood aan tijdige informatie en inzicht of men de lopende schoolkeuze nog zal (kunnen) verlengen. Veranderen van school is in de regel hoe dan ook een ingrijpend proces. Het verlies van de stabiliteit van de inschrijving weegt in de huidige context nog zwaarder door. Daar gaat een zware druk van uit om toch maar in te stemmen met nieuwe voorwaarden ook als men die eigenlijk niet wil (of kan) aanvaarden. Daarbij moet rekening gehouden worden met het feit dat niet alle gezinnen op dezelfde manier met deze druk kunnen omgaan. De zorg om vaststaande hogere kosten, een gebrek aan transparantie aangaande de weerslag van de voorgestelde wijziging op het gezinsbudget en op de inschakeling in de nieuwe verplichtingen en verwachtingen betreffende het school- en studieleven van de leerling kan voor een aantal gezinnen zwaar doorwegen. Dit risico lijkt nog het grootst bij gezinnen die het zo al moeilijk hebben om voor hun kinderen gelijke (onderwijs)kansen te realiseren.

5.3.3.3.6. Het invoeren van het iPadproject is een volkomen autonome beslissing van het schoolbestuur. Het bestuur gaat er in de externe communicatie ook prat op dat het de eerste is om deze innovatie in het onderwijs in Vlaanderen binnen te brengen. Tijdsdruk kan daarom op geen enkele manier worden ingeroepen als verklaring voor het tijdstip waarop aan de ouders zekerheid kan worden gegeven over alle belangrijke aspecten van het project.

5.3.3.3.7. Bij elke wijziging van het schoolreglement moet het schoolbestuur de betrokken personen “schriftelijk of via elektronische drager” over die wijziging informeren (art. 111, § 1bis Codex Secundair Onderwijs). Ter zitting stelde de Commissie vast dat op 18 juni de ouders nog niet formeel waren geïnformeerd. Het schoolbestuur moet er in zijn informatiebeleid overigens rekening mee houden dat niet noodzakelijk alle betrokken personen via elektronische weg te bereiken zijn en dat het beleggen van informatievergaderingen geen alternatief is voor de decretaal voorgeschreven wijzen van informatie.

5.3.3.3.8. Voor de beoordeling of de beslissing tot wijziging van het schoolreglement en het doorvoeren van het daarin neergelegde iPadproject in het licht van de in bovenstaande ontleding ontwikkelde argumentatie als tijdig kan worden beschouwd, moet nu, gezien vanuit de bevoegdheid van de Commissie, verder de weerslag van de invoering van het iPadproject op het streven naar kostenbeperking en de vertaling daarvan in het schoolreglement en de bijdrageregeling worden nagegaan.

5.3.4. Kostenbeperking en bijdrageregeling

5.3.4.1. Algemeen. Kostenbeperking in het secundair onderwijs. Kostenraming en ouderinformatie.

Het secundair onderwijs mag dan niet verplicht kosteloos zijn, dit belet niet dat “passende maatregelen voor het invoeren van gratis onderwijs” voor dat onderwijsniveau behoren tot de doelstellingen van het Kinderrechtenverdrag (art. 28, § 1, b). Met haar beleid voor kostenbeperking en bevordering van gelijke kansen wil de Vlaamse Gemeenschap genoemde

doelstelling van het kinderrechtenverdrag invulling geven. Het komt elke inrichtende macht toe om zich met passende maatregelen in dit gemeenschappelijk beleid in te schrijven. Een eerste stap in de ontwikkeling van een beleid van kostenbeperking ligt op het niveau van informatie en inspraak. Zo is decretaal voorgeschreven dat de lijst van de voor de ouders te verwachten geldelijke bijdragen voor overleg aan de schoolraad voorgelegd wordt. De regelgeving waarborgt daarmee het recht van inspraak bij het beoordelen van de noodzaak of het verantwoorde karakter van bepaalde kosten en het vaststellen van de hoogte daarvan. Van dit overleg kan gebruik worden gemaakt om op school een beleid en een cultuur van kostenbeperking uit te werken en te stimuleren. Het komt de schoolraad toe om aan de achterban van de schoolraad passende informatie te verstrekken over het gevoerde overleg en het daaruit voortkomend beleid.

De bijdrageregeling wordt in het schoolreglement opgenomen. De bijdrageregeling kan uiteraard geen uitgavenposten bevatten die ten laste vallen van de instelling. Verder moet, om aan de betrachtingen van de decreetgever en de noden van de ouders te voldoen, de bijdrageregeling volledig zijn en zo nauwkeurig als bij de aanvang van het schooljaar mogelijk is. Alle redelijkerwijze te verwachten bijdragen moeten worden vermeld. Een goede regeling zal ook transparant zijn opgesteld. Dat veronderstelt onder meer dat een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen verplichte en facultatieve bijdragen en de activiteiten die daar onder horen.

5.3.4.2. Vaststaande toename van de schoolkosten als gevolg van de introductie van de iPad

5.3.4.2.1. Het schoolbestuur benadrukt dat er in de school een traditie is van aandacht voor kostenbeperking en betaalbaarheid van het onderwijs. Het vooropgezette streefdoel is dat het gebruik van de iPad geleidelijk aan bestaande kosten voor leerboeken en kopieën zal vervangen. Ook is er het ingebouwde afbetalingsplan voor de aanschaf van de iPad, de toezegging van in overleg vast te stellen betalingsfaciliteiten en het mogelijk beroep op een sociaal fonds. De Commissie wijst graag op dit gunstige uitgangspunt. Maar zij stelt ook vast dat de aanvankelijk bijzonder gunstige vergelijking met een veel lager kostencijfer dan het gemiddelde voor Vlaanderen achteraf moest worden weggelaten. Het aangehaalde gemiddelde was veel hoger omdat het ook op meer factoren betrekking had. De school toont aan dat ze aandacht heeft voor kostenbeperking, niet dat ze relatief goedkoop is.

5.3.4.2.2. Wie de iPad aankoopt op school betaalt 465 €. Dit komt neer op een korting van 3 % op de standaardprijs (479 €). Wie de iPad huurt betaalt gedurende drie jaar telkens 160 €. Er is een prijsverlaging voor ouders die de uitgave voor meer dan een kind moeten doen. In de bijdrageregeling is een optioneel bedrag van 21 (3x7) € opgenomen voor de verzekering van de iPad. De Commissie wijst er op dat het hier, net als voor de als optioneel vermelde huurprijs niet gaat om een kost die de ouders kunnen vermijden, maar om een kost die ze kunnen verkiezen op een andere manier of buiten de school te maken. In haar eerder advies (CZB/307) wees de Commissie op de noodzaak om deze vrijheid in te bouwen. Dat mag er het schoolbestuur niet van afhouden om de ouders te wijzen op het in feite absoluut onmisbare karakter van een goede verzekering.

In doorsnee kan dus uitgegaan worden van een vaststaande jaarlijkse meerkost van 181 € (160+21).

Aangenomen dat de andere kosten ongeveer constant zouden blijven betekent dit voor het eerste leerjaar een verhoging die ligt rond 55 %, voor het tweede leerjaar rond 75 %, voor het

zesde leerjaar rond 30 %. Volledigheidshalve kan nog worden toegevoegd dat voor het aanvangsjaar de aankoop van een degelijke maar vrij te kiezen beschermhoes noodzakelijk is (richtprijs wellicht 20 €).

De Commissie Zorgvuldig Bestuur stelt vast dat er voor het secundair onderwijs geen maximumfactuur bestaat en geen decretale regeling voor beperking van de schoolkosten. De niet onaanzienlijk hogere kostprijs behoort daarmee, nu die ook niet kennelijk onredelijk kan worden genoemd, tot de beleidsvrijheid van het schoolbestuur. Hij is anderzijds verantwoord vanuit legitieme onderwijskundige doelstellingen. Verder blijkt uit een schriftelijk antwoord van het schoolbestuur op een vraag van de Commissie dat de prijszetting correct is gebeurd: alle kortingen die het bestuur kon of kan bedingen op de aankoopprijs worden rechtstreeks aan de leerlingen toegekend en de gratis iPads die het schoolbestuur aan de leerkrachten moet ter beschikking stellen, worden betaald met middelen van de school

Met nadruk wil de Commissie hierbij nog in herinnering brengen dat zij niet bevoegd is om zich uit te spreken over de keuze voor een welbepaald merk, over het al of niet bestaan van betere alternatieven, over de geschiktheid van de iPad of tablets als instrument voor het inbrengen in het onderwijs van de moderne media voor het verwerven en verspreiden van kennis enz.

5.3.4.2.3. Over de kostprijs van de apps is lang grote onduidelijkheid geweest. Daarover zou eerst half juni meer zekerheid zijn. Ter zitting wordt door een vertegenwoordiger van de school gesteld dat de school zich engageert om de prijs voor de handboeken + apps (+ cursussen en kopieën??) niet hoger te laten oplopen dan de vroegere bedragen aangerekend zonder apps.

Voor zover de Commissie kan oordelen is deze toch wel belangrijke toezegging niet in het overleg op de schoolraad ter sprake gekomen. Ze is niet in het schoolreglement opgenomen of terug te vinden in de documenten waarover de Commissie bij het nemen van haar beslissing kon beschikken. De Commissie verwijst hierbij terug naar haar overwegingen met betrekking tot de gebrekkige rol van de schoolraad en stelt vast dat het blijkbaar noodzakelijk is geweest om ook na de reeds erg laattijdige inschakeling van de schoolraad, het overleg verder te zetten en de modaliteiten voor de invoering van het project verder aan te passen.

5.3.4.3. Verborgene schoolkosten die buiten de schoolrekening blijven?

5.3.4.3.1. Uit de FAQ'S-Nota:

Vraag 22 Wat is er thuis nodig om met de iPad te kunnen werken?

- Draadloos internet*
- Om te printen, stuur je de info van je iPad naar de computer en print je daar.*
- Wat niet echt nodig is print je niet.*

Vraag 23 Wat indien je thuis geen draadloos netwerk hebt?

- Informatie kan offline geraadpleegd worden.*
- De school helpt je graag verder bij het zoeken naar oplossingen.*

Vraag 24 Wat met extra's zoals toetsenbord, schrijven, hoers

- De iPad heeft een stevige beschermhoes nodig. De school koopt geen hoezen aan, maar laat de leerling vrij om hierin zelf te kiezen, afhankelijk van smaak en prijs.*

Werken zonder extern klavier is haalbaar

Werken zonder pen is mogelijk

De Commissie heeft de stellige indruk dat de antwoorden hier eerder versluisend en vergoelijkend zijn dan echte antwoorden.

Ter zitting werd verklaard dat er thuis geen meerkost zal zijn: draadloos internet of een toetsenbord zijn 'niet vereist'. Niet voorgeschreven, maar in de praktijk ook niet feitelijk onmisbaar?

- Om met de iPad te kunnen werken is draadloos internet vereist. Wie dat niet heeft moet het stellen met de eerder opgeslagen informatie. Hoe realistisch is het dat leerlingen zullen leren werken en studeren via iPad, maar zonder dat zelfstandig opzoeken een onderdeel zou zijn van het zich eigen maken van het leerproces en de studie thuis? En dit gedurende een leerproces dat geacht wordt zich over zes jaar steeds verder te moeten ontwikkelen?

- Werken zonder extern klavier wordt 'haalbaar' genoemd. Het is inderdaad zo dat jongeren in het algemeen minder gehinderd zijn door het werken op een klein scherm (dat in dit geval nog voor de helft verdwijnt bij het oproepen van het klavier). Maar het is ook zo dat op dit punt grote individuele verschillen kunnen voorkomen.

- Werken zonder pen is 'mogelijk', maar er wordt gezocht naar goedkope alternatieven. Dus toch wel hoogst wenselijk of feitelijk onmisbaar?

- Printen thuis doe je door de info van je iPad naar de computer te sturen en print je daar. 'Wat niet echt nodig is, print je niet.' Dan toch soms echt nodig bij een normaal studeergedrag? In feite toch een PC / bijkomende apparatuur nodig? (zie ook het verslag van de schoolraad van 22 mei 2012, p. 2-3: "er moet 2/3 minder geprint worden").

5.3.4.3.2. Naar het oordeel van de Commissie komen hier bijzonder zwakke plekken in het project naar voor. Het initiatief wordt voorgesteld als de voortzetting van een proefproject dat zeer goede resultaten opleverde. De Commissie wijst er op dat de hierboven opgeroepen vragen bijna exclusief betrekking hebben op aspecten die niet in het proefproject voorkwamen: er werd gewerkt met iPads die eigendom waren van de school en de school ook niet mochten verlaten, met als gevolg dat ook de school zelf geen behoorlijk zicht heeft op de effecten en noden van het thuisgebruik van de iPad.

Het proefproject bleef binnen het gangbare model. Het overbrengen van de nieuwe leermiddelen naar de thuissituatie is fundamenteel nieuw. Tot hiertoe werd er van uitgegaan dat computerinfrastructuur in de school moest aanwezig zijn. Voor huistaken die het gebruik van de computer noodzakelijk maken werd gesteld dat de school buiten de schooluren een uitgeruste werkruimte dient ter beschikking te stellen. De Commissie is zich bewust van de enorme uitdaging die de introductie van de informatica in het onderwijs ook op financieel vlak betekent. Zij stelt vast dat we op een keerpunt staan waarbij de vraag aan de orde is of en in hoeverre de kosten voor de introductie van de nieuwe leer- en communicatiemiddelen gedeeltelijk kunnen verschuiven van in de school te maken kosten, zoals tot nu toe de benadering was, naar deels ook in de thuiskring onvermijdelijke nieuwe uitgaven.

5.3.4.3.3. Er is een decretale verplichting om de bijdrageregeling in de schoolraad te overleggen en in het schoolreglement op te nemen. Deze bijdrageregeling moet transparant zijn zodat ouders en leerlingen beschikken over een realistisch beeld van de te verwachten uitgaven. Formeel hebben de decretale bepalingen enkel betrekking op kosten die aan de school moeten worden betaald. Maar zeer terecht vermeldt het aangepaste schoolreglement van de hier betrokken scholen de huurprijs en de verzekeringskost voor de iPads, zij het als optioneel. Daarmee is, zoals gezegd, bedoeld dat de uitgave noodzakelijk zal zijn, maar naar keuze van de ouders of leerling ook buiten de school kan worden gedaan. De Commissie is

van oordeel dat de vereiste van transparante informatie ook geldt voor te verwachten noodzakelijke uitgaven die niet via de school zullen kunnen worden gedaan. Dit geldt des te meer wanneer het gaat om uitgaven die verbonden zijn aan de invoering van een sterk vernieuwd project en die door de ouders zelf moeilijk of helemaal niet in te schatten zijn. Voor zover het gaat om de wijziging van een project voor reeds eerder ingeschreven leerlingen kan de urgentie van transparante en tijdige informatie alleen maar groter zijn.

5.3.4.3.4. Een project dat het voor heel reëel te verwachten problemen bij het echte gebruik van de iPad thuis nog moet laten bij een eerder mistig: “De school helpt je zoeken naar oplossingen”, “zoekt naar goedkope alternatieven” of een minimaliserend ‘haalbaar’ of ‘mogelijk’, verdoezelt daarmee de reële draagwijdte van de opgeworpen vragen. De Commissie kan er begrip voor opbrengen dat snelle technologische ontwikkelingen in de toepassing voor onduidelijkheden zorgen die alleen vanuit de ervaring zullen kunnen worden beantwoord. Het is nu net het eigene van experimenten en proefprojecten om op die punten meer duidelijkheid zien te verwerven. Het is daarbij aanvaardbaar dat ook voor de ouders een grotere onzekerheid blijft bestaan, op voorwaarde dat ook daarover in alle openheid bij het opstarten van het proefproject gecommuniceerd wordt. De vrijheid van handelen is in die zin ook groter wanneer het gaat om nieuw ingeschreven leerlingen tegenover wie nog geen eerdere engagementen werden genomen. Een schoolbestuur dat er voor kiest om een vooraf nog minder uitgeklaard project ook veralgemeend in te voeren bij leerlingen en ouders die reeds eerder in een bestaand project zijn ingestapt geniet niet dezelfde vrijheid. Het eerdere engagement met de ouders geeft dezen de legitieme verwachting dat ze niet zullen geconfronteerd worden met wijzigingen aan het project die met een meer grondige, eventueel projectmatige voorbereiding veel minder onzekerheid zouden meebrengen. Het recht op honorering van deze verwachting is inherent aan de onderwijsovereenkomst of onderwijsverhouding waarin school en ouders zich hebben geëngageerd voor de duur van de schoolloopbaan in die school. Het bezwaar dat vertrekt vanuit deze mogelijk verborgen schoolkosten wordt in casu nog versterkt door de talrijke onzekere punten die overblijven na het afsluiten van het overleg op de schoolraad, en voor de Commissie tot op het ogenblik dat zij haar beslissing moest nemen. Een naar omstandigheden zo vroegtijdig mogelijk overleg en transparantie over eventueel blijvende onzekerheid zijn absolute minimumvoorwaarden om blijvende onzekerheden in een nieuw project op te vangen.

5.3.4.3.5. Uit bovenstaande overwegingen volgt dat de Commissie, onder de genoemde voorwaarden van transparantie over de onzekerheden, niet de zelfde bezwaren zou handhaven bij een geleidelijke invoering voor leerlingen en ouders tegenover wie nog geen engagementen zijn genomen en die dus van bij de aanvang ook kunnen kiezen voor een project dat grotere onzekerheden inhoudt.

In het verweerschrift (p.11) worden de negatieve aspecten van een geleidelijke projectmatige verdere invoering van de iPad aangehaald. Dat er geen enkel objectief antwoord zou bestaan op de vraag waarom niet alle leerlingen met de iPad zouden kunnen werken is niet echt ernstig. Het is mogelijk dat de Commissie onvoldoende de last inschat van een gespreide invoering voor de leerkrachten die in verschillende jaren optreden. Dat er van een gezamenlijk project voor alle leerkrachten een veel sterkere innoverende dynamiek uitgaat is best overtuigend. Toch is de Commissie van oordeel dat dit niet toelaat de rechten van de ouders tegenover wie eerdere engagementen zijn genomen te minimaliseren. Als een gespreide invoering niet mogelijk was, dan was naar het oordeel van de Commissie een meer

vroegtijdige en nog grondigere voorbereiding van de invoering het enige alternatief dat de belangen van beide partijen had kunnen verzoenen.

5.3.4.4. *Blijvende onzekerheid*

Een zwaartepunt van de klacht ligt bij de onzekerheid die nog in het iPadproject besloten ligt. De Commissie stelt vast dat er zich een langzaam proces van uitklaren heeft voorgedaan, waarbij gaandeweg steeds meer antwoorden werden gegeven, soms ook bijkomende engagementen werden genomen, ook na de zitting van de schoolraad waarin de consensus verondersteld werd te zijn tot stand gekomen. Het ziet er naar uit dat er ook na de zitting van de Commissie op maandag 18 juni nog uitklaringen zijn gekomen die de Commissie niet hebben bereikt voor zij haar beslissing heeft genomen of die ook daarna nog zijn tot stand gekomen. De Commissie overloopt hierna nog enkele knelpunten die in het dossier of in de zitting zijn aangebracht of door de Commissie zelf worden opgeworpen.

- In de documenten wordt de overeenkomst voor de aanschaf een huurkoop genoemd. Ter zitting en in een nakomende schriftelijke mededeling van het schoolbestuur wordt gesteld dat het om een huurovereenkomst gaat. Na drie jaar huur wordt de huurder eigenaar, zo wordt gesteld. Daar kan de huur nochtans geen rechtsgrond voor bieden.

- Een bijgeroepen expert ziet bij intens gebruik een verkorte levensduur voor het apparaat en wijst op de grote kwetsbaarheid bij het gebruik (“na frustraties, bij een elleboogstoot, of een onoplettendheid van de gebruiker”; Verslag Ouderraad, 16 april 2012). Gezien de recente ontwikkeling van de iPad (2010) kan over de levensduur van de batterijen niets gezegd worden (Verslag Schoolraad 22 mei 2012). Inspelend op deze onzekerheid engageert het schoolbestuur zich op de ouderraad van 16 april 2012 voor een tijdelijke oplossing: “Als een iPad stuk is/uitvalt? Er is een tijdelijke oplossing. Voor maximum 2 weken kan er een vervangtoestel geregeld worden door de school. Indien de eigen iPad nog niet terug is, zal er na die 14 dagen een bijdrage gevraagd worden. (huur/dag)” (Verslag Ouderraad 16 april 2012). Volgens de FAQ’S (p. 3) is deze service gratis tijdens de herstelling voor wie huurt of kocht op school en na 14 dagen betalend voor wie buiten de school aankocht. In het verslag van de schoolraad van 22 mei 2012 is enkel sprake van een service voor wie een iPad huurt (p. 3). In het aangepaste schoolreglement blijft de toezegging van service beperkt tot de examens: “de school verbindt er zich toe om tijdens de examenperiode onmiddellijk een andere iPad te voorzien macht de iPad op die momenten crashen of door omstandigheden niet meer werken.” (Leidraad 2012-2013, p. 52). De draagwijdte van het toch niet onbelangrijk engagement dat door de school wordt opgenomen is niet klaar en onbetwistbaar vast te stellen uit de voorliggende documenten.

- Over wat wel en niet door de verzekering gedekt is bestaat ook onzekerheid. Komt er bij niet te herstellen beschadiging “een gelijkwaardige iPad, maar daarom geen nieuw exemplaar?” (Verslag Ouderraad 2 mei 2012, Verweerschrift, p.6). Of toch een nieuwe? Vervanging tegen marktwaarde of tegen aankoopwaarde op het ogenblik van het uitvallen? Wat is restwaarde: waarde bepaald door het afbetalingsplan? Marktwaarde? De ouders stellen zich terecht vragen. De Commissie stelt vast dat, voor zover zij geïnformeerd is, al vast op het ogenblik van het afsluiten van het overleg op de schoolraad, daarover geen duidelijkheid bestond.

- Bij de ouders bestaat terecht grote onrust over wat er gebeurt bij de absoluut niet denkbeeldige hypothese van diefstal zonder inbraak of bij afpersing.

5.3.5. De Commissie komt tot volgende beslissing:

De Commissie stelt vast dat na een eerste resolute aankondiging van een beleidsbeslissing in de pers, vooral informatie werd verstrekt en informeel overleg gepleegd werd, maar dat weinig zorgvuldig is omgegaan met de eigen zelfstandige rol van de schoolraad. De schoolraad werd als overlegorgaan zeer laat ingeschakeld en heeft zeker niet de centrale plaats ingenomen die er door het decreet aan toegekend wordt.

Dat de leerlingen ingeschreven worden voor de ganse duur van hun schoolloopbaan in de school van inschrijving houdt niet in dat verdragende aanpassingen van het pedagogisch project en de voor de realisatie daarvan gekozen onderwijsmethodes en –middelen uitgesloten zouden zijn. Het tegendeel voorhouden zou in een snel evoluerende informatiemaatschappij leiden tot een ondraaglijke verstarring.

Voor het secundair onderwijs bestaat geen maximumfactuur. Ook tegen een aanzienlijke verhoging van de bijdrageregeling kan juridisch geen bezwaar worden ingebracht.

Aan de inschrijving voor de duur van de schoolloopbaan ontlenu de ouders en de leerlingen wel het recht op een verhoogde transparantie en een ruim tijdige en grondige informatie en overleg over de implicaties van de wijzigingen die hen in een aangepast schoolreglement ter ondertekening worden voorgelegd. Aan deze voorwaarde is naar het oordeel van de Commissie in dit geval niet voldaan. De Commissie is van oordeel dat o.m. duidelijker rekening had moeten worden gehouden met mogelijke schoolkosten die naar de thuissituatie worden doorgeschoven. In feite wordt hier een proefproject veralgemeend waarvan twee essentiële onderdelen, in het bijzonder het individueel aanschaffen van de iPads en het gebruik ervan in de thuissituatie niet tot de proefopstelling behoorden. Dit laat te veel onzekerheden over die wellicht door een uitbreiding van het proefproject minstens gedeeltelijk hadden kunnen worden opgelost of uitgeklaard.

Een aantal onzekerheden hangt ook samen met de timing van het project. Het is niet aanvaardbaar dat ouders die voor de duur van de schoolloopbaan van hun kinderen ingeschreven zijn, tot kort voor het moment van de instemming met het gewijzigde schoolreglement in de onzekerheid blijven over belangrijke aspecten van de draagwijdte van het aangepaste reglement. Ouders die een inschrijving hebben voor de hele schoolloopbaan kunnen niet zo kort voor het beslissingsmoment als hier gebeurt geconfronteerd worden met de mogelijkheid dat zij, gelet op de implicaties van de voorgestelde wijzigingen waar zij niet wensen of niet kunnen mee instemmen, alsnog naar een andere school zouden moeten uitkijken. De huidige inschrijvingsproblematiek, met de talrijke voorrangregels geeft aan dit bezwaar een extra gewicht.

Het schoolbestuur was volkomen autonoom in het kiezen en plannen van het ogenblik waarom deze vernieuwing ingang zou vinden. De Commissie is, met het grootste respect voor de enorme inspanningen die geleverd werden door een hele ploeg, van oordeel dat het bestuur de tijd tussen een enthousiaste aankondiging van het initiatief in de pers en de harmonische realisatie, met respect voor de decretaal voorgeschreven participatieprocedures, ruimer had moeten inschatten.

De voorwaarden voor een veralgemeende en verplichte invoering van de iPad in alle studiejaren met ingang van het schooljaar 2012-2013 zijn niet vervuld.

De Commissie wenst tot slot haar terughoudende opstelling die, zoals hoger aangegeven, gemotiveerd is door de eigen kenmerken van het dossier, toch ook te situeren tegenover de achtergrond van een mogelijke diepgaande ommekeer op het gebied van de introductie van de informatica in het onderwijs: de eventuele overgang van een keuze voor computerinfrastructuur in en op kosten van de school, naar een keuze voor gepersonaliseerde

apparatuur betaald door de gebruikers en met afbouw van de collectieve uitrusting. Het komt de Commissie niet toe om hierover een waardeoordeel uit te spreken, maar de mogelijke tendens lijkt haar belangrijk genoeg om er de aandacht van alle betrokkenen voor te vragen.

5.4 Sanctieregeling

Artikel V.25, 2° lid van het decreet betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek van 13 juli 2001 bepaalt dat de Commissie, wanneer zij oordeelt dat een klacht gegrond is, kan beslissen om een gedeeltelijke terugbetaling van de werkingsmiddelen van de betrokken school op te leggen. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van deze werkingsmiddelen en kan er niet toe leiden dat het aandeel in de werkingsmiddelen dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn.

Deze sanctie wordt slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen bij de Vlaamse regering verstreken is.

Voorafgaandelijk aan het opleggen van een sanctie nodigt de Commissie het betrokken schoolbestuur uit om de bestreden rechtshandeling in te trekken of te herzien of in een passende genoegdoening te voorzien.

VI. BEROEP

Tegen een beslissing van de Commissie kan binnen een termijn van zestig kalenderdagen die ingaat de tweede dag na de postdatum van de betekening van deze beslissing, bij aangetekend schrijven een beroep bij de Vlaamse Regering, in de persoon van de Minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, ingesteld worden (met een afschrift aan het secretariaat van de Commissie).

Brussel, 18 juni 2012

Marleen Broucke
Secretaris

Raf Verstegen
Voorzitter